

DOSTOPNOST DNEVNIH MIGRANTOV DO DELOVNIH MEST V PODEŽELSKIH NASELJIH

Stanko Pelc*

V Sloveniji je okoli 6000 naselij ali približno 3 na vsakih 10 km². Največ je majhnih vasi in večina ljudi iz majhnih naselij si mora poiskati delo v različnih delovnih organizacijah in ustanovah v večjih naseljih. Te ljudi, ki vsak dan potujejo na delo v drugo naselje, imenujemo dnevni migranti. Ti so od krajev zaposlitve različno oddaljeni in tudi različno potujejo na delo. Za proučevanje dostopnosti do delovnega mesta je najbolj pomemben čas, ki ga dnevni migranti porabijo za potovanje na delo in domov. Če porabijo dnevni migranti malo časa, potem je njihova dostopnost do delovnega mesta dobra, če pa porabijo veliko časa, je ta dostopnost slaba. Seveda nas ne zanima vsak posamezen dnevni migrant ampak vsi dnevni migranti v naselju. Za naselje je pomemben povprečen bruto porabljen čas za potovanje na delo in vrnitev domov na dnevnega migranta. Ta podatek je pomemben, ker nam pove veliko o tem kako daleč imajo ljudje iz naselja do krajev zaposlitve in koliko prostega časa jim ostane za druge dejavnosti (popoldansko delo, počitek ipd.). Seveda se moramo vprašati zakaj je ta podatek pomemben. Naselja, ki so od krajev zaposlitve bolj oddaljena, nudijo svojim prebivalcem slabše pogoje za življenje, kot tista, ki so bliže krajev zaposlitve. Ker se v teh krajih slabše živi, je zelo verjetno, da se bodo nekateri ljudje (predvsem mlajši) iz kraja želeli odseliti in da se bo naselje zaradi tega manjšalo. V takih naseljih ostajajo predvsem starejši ljudje (in

otroci). Posledice take starostne strukture naselja so vidne tako v naselju samem kot v pokrajini, ki ga obdaja (hiše so stare, se ne obnavljajo, novogradenj v glavnem ni, polja so slabše obdelana, njive so spremenjene v travnike, te in nekdanje pašnike pa prerašča grmovje, širijo se gozdovi).

Da bi ugotovili ali v nekem območju, npr. občini, v naseljih kjer je dostopnost do delovnih mest zelo slaba prihaja do prej omenjenih posledic v pokrajini, se lahko lotimo dela na naslednji način. Najprej na karti območja, ki ga moramo dobro poznati, ocenimo, kje so slabše prometno dostopna območja (vasi, ki so bolj prometno oddaljene od krajev, kjer se ljudje lahko zaposlijo). Nato si nekaj vasi s slabše dostopnih območij izberemo v slučajni vzorec. Če smo ocenili, da je na slabše dostopnih območjih skupaj 30 naselij lahko njihova imena napišemo na listke, te premešamo in nato izžrebamo 10 naselij, ki predstavljajo naš slučajni vzorec. V teh naseljih moramo potem zbrati čimveč podatkov o tem, koliko časa porabijo dnevni migranti za prihod na delo in vrnitev domov. Te podatke zberemo z vprašalnikom. Dobiti moramo odgovore o tem, koliko časa preteče od odhoda z doma do začetka službe in od konca službe do prihoda domov. To je bruto potovalni čas. Poleg tega pa nas zanima tudi najpogostejši način potovanja (peš, kolo, motor, osebni avto, avtobus, vlak). Za kolikor toliko dobro oceno povprečnega bruto potovalnega časa na dnevnega migranta v vzorčnem naselju je priporočljivo, da zberemo podatke vsaj za četrtnino dnevnih migrantov iz naselja. Oceno povprečnega bruto pora-

*. mag., Inštitut za geografijo Univerze E. Kardelja, Trg francoske revolucije 7, 61000 Ljubljana.

bljenega časa za potovanje na delo in vrnitev domov na dnevnega migranta dobimo tako, da čas, ki ga porabijo vsi vprašani dnevni migranti iz naselja delimo z njihovim številom.

Hkrati, ko zbiramo podatke o dnevnih migrantih si tudi ogledamo naselje in njegovo okolico. Ta opažanja seveda zabeležimo. Predvsem bomo opazovali kakšen je videz naselja (starost hiš, vzdrževanost, delež novogradenj, ...), kakšne so prometne povezave z drugimi naselji (avtobusna postaja - njena oddaljenost, kvaliteta ceste, ...), zanimivo je tudi vedeti ali naselje ima trgovino, gostilno, cerkev ipd. Pri opazovanju okolice poizkušamo ugotoviti ali so polja dobro obdelana, kakšen je način obdelave (z vprežno živino - s traktorji), ali je opaziti da, travniki niso redno košeni in da se na travnate površine širijo gozdovi. Pri takem opazovanju svoje ugotovitve moramo podpreti tudi s poizvedovanjem pri vaščanih.

Na terenu zbrane podatke o vzorčnih naseljih sistematično uredimo in jih dopolnimo z nekaterimi statističnimi, o rasti števila prebivalstva, o starostni strukturi ipd. Iz tako zbranega in urejenega gradiva potem ugotovljamo razlike med naselji in sklepamo, čemu jih gre pripisati. Osnovna ugotovitev bo, ali so vzorčna naselja res slabo dostopna in ali so v vseh slabo dostopnih vzorčnih naseljih opazne tudi posledice, ki so povezane z manjšanjem in staranjem naselij. V primeru, da obstajajo izjeme, bomo poskušali ugotoviti, vzroke zanje, če pa za vzorčna naselja ne bomo mogli trditi, da se manjšajo in starajo z vsemi spremljajočimi posledicami v pokrajini, bo naša ugotovitev, da dostopnost v proučevanem območju ni tako slaba, da bi imela take posledice.

Za vsa podrobnejša navodila in literaturo v zvezi z izdelovanjem tovrstnih nalog se lahko obrnete neposredno na avtorja prispevka.

ANKETA O ODDALJENOSTI MED KRAJEM ZAPOSLOTITVE IN KRAJEM BIVANJA

A: Kraj zaposlitve anketiranca: .....

B: Kraj bivanja anketiranca: .....

1. Kako prihajate na delo in kako se vračate z dela?

A: Prihod na delo

- peš
- s kolesom
- z mopedom (motorjem)
- z osebnim avtom kot voznik
- z osebnim avtomobilom kot sopotnik
- z avtobusom redne linije
- s tovarniškim avtobusom
- z vlakom
- ostalo

B: Vrnitev z dela

- peš
- s kolesom
- z mopedom (motorjem)
- z osebnim avtom kot voznik
- z osebnim avtomobilom kot sopotnik
- z avtobusom redne linije
- s tovarniškim avtobusom
- z vlakom
- ostalo

2.A: Ob kateri uri morate zjutraj zdoma, da pridete pravočasno v službo

B: In ob kateri uri morate biti v službi?

3.A: Ob kateri uri končate službo

B: In ob kateri uri se vrnete domov?